

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 207/2016-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. apríla 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Pavlom Čičmancom, Bavlárska 312/9, Trenčín, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 67/2014 a jeho uznesením z 29. septembra 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. januára 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 67/2014 a jeho uznesením z 29. septembra 2015 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ, v právnom postavení žalobcu v pôvodnom konaní o zaplatenie 79 086,87 eur s príslušenstvom, podaním dovolania voči uzneseniu Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Cob 15/2014-111 z 28. júla 2014 inicioval dovolacie konanie vedené na najvyššom súde pod sp. zn. 2 Obdo 67/2014.

Ako ďalej uvádza: „... *Okresný súd v Trebišove uznesením zo dňa 22.3.2012 č. k. 12 Cb 25/2011-41 žalobcovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov.*

Odvolací súd - Krajský súd v Košiciach potvrdil uznesenie rozhodnutím zo dňa 6.6.2012.

Dovolací súd uznesením zo dňa 24.3.2013... rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je arbitrárne, nepreskúmateľné a zjavne neodôvodnené, čím došlo k odňatiu možnosti žalobcu konať pred súdom a k porušeniu jeho základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces.

Následne odvolací súd rozhodnutím zrušil rozhodnutie prvého stupňa.

V novom konaní po vrátení veci z dovolacieho a odvolacieho súdu rozhodoval opäť prvostupňový súd... a uznesením zo dňa 18.12.2013 nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov.

Odvolací súd... uznesením sp. zn. 2 Cob 15/2014 zo dňa 28.7.2014 uznesenie prvostupňového súdu potvrdil.

Žalobca opäť podal voči tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu... dovolanie a svoju argumentáciu o. i. založil na tom, že došlo k nerešpektovaniu právneho názoru dovolacieho súdu vyjadreného v rozhodnutí NS SR z 24.6.2013.

Dovolací súd svojím rozhodnutím zo dňa 29.9.2015 rozhodol tak, že odvolanie odmieta.“

3. Sťažovateľ, argumentujúc nepriaznivými majetkovými pomermi odôvodňujúcimi podľa jeho názoru oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, dáva do rozporu závery dovolacieho súdu v napadnutom rozhodnutí a zastáva názor, že najvyšší súd (tým, že nezistil žiadne vady v rozhodovacej činnosti súdov nižšieho stupňa i napriek zjavným pochybeniam a odklonu od zákonnej úpravy pri posudzovaní jeho majetkových pomerov) napadnutým rozhodnutím porušil práva účastníka konania v postavení žiadateľa o oslobodenie od súdnych poplatkov. Dodáva, že „... *súdy neskúmali objektívnu neschopnosť účastníka konania zaplatiť súdny poplatok v čase podania žiadosti, t. j. v roku 2012, ale v rozpore so zákonom vyvodzovali nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku z hodnotenia majetkových pomerov účastníka konania v roku 2009...*

Dovolací súd rozhodoval len formálne... bez toho, aby sa... vysporiadal s argumentáciou dovolateľa, a to predovšetkým s jeho námietkami spočívajúcimi v nesprávnom postupe súdu čo do rešpektovania a vkladu predmetného ustanovenia § 138 ods. 1 OSP a to zvlášť pri posudzovaní majetkových pomerov účastníka...

Žalobca nikdy nenamietal v dovolaní, že by došlo k porušeniu jeho práva a to odňatiu možnosti konať pred súdom...“.

4. S poukazom na rozhodovaciu prax súdov sťažovateľ v závere podanej sťažnosti ústavnému súdu navrhuje, aby vyslovil porušenie jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obdo 67/20145 a jeho rozhodnutím z 29. septembra 2015 a aby napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

II.

5. Ústavný súd si v rámci prípravy predbežného prerokovania sťažovateľom podanej ústavnej sťažnosti - v záujme objektívneho posúdenia sťažovateľom uvádzaných skutočností - od najvyššieho súdu vyžiadal zaslanie (zo súdneho spisu Okresného súdu Trebišov sp. zn. 12 Cb 25/2011, ktorý sa toho času nachádzal na najvyššom súde, pozn.) fotokópie dovolania, ktorým sťažovateľ napadol uznesenie krajského súdu sp. zn. 2 Cob 15/2014 z 28. júla 2014 a na základe ktorého následne najvyšší súd napadnutým

uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol a nepriznal mu náhradu trov dovolacieho konania.

6. Lustráciou ústavného súdu bolo zistené, že sťažovateľ podaním z 22. septembra 2014 podal dovolanie voči uzneseniu krajského súdu sp. zn. 2 Cob 15/2014 z 28. júla 2014 podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) z dôvodu, že *„... odvolací súd vydaným rozhodnutím odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom, ak nepostupoval podľa § 157 odst. 2 OSP a § 167 odst. 2 OSP, keďže nevydal uznesenie, ktoré by zodpovedalo požiadavke predmetných ustanovení OSP a ako také je výsledkom svojvôle súdnej moci a nerešpektovaním ústavných princípov spravodlivého súdneho procesu a činí ho tak arbitrárnym“*. Sťažovateľ v dovolaní taktiež poukázal i na nerešpektovanie právneho názoru najvyššieho súdu vysloveného v jeho rozhodnutí sp. zn. 2 Obdo 72/2012 z 24. júna 2012, opakovane zdôrazňoval pochybenie tak Okresného súdu Trebišov, ako i krajského súdu pri vyhodnocovaní jeho majetkových pomerov a konštatoval arbitrárnosť predmetných súdnych rozhodnutí.

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

9. Predmetom podanej ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že napadnutým rozhodnutím dovolacieho súdu, ktorým najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol, došlo k porušeniu sťažovateľom v petite sťažnosti uvedeného základného podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažnostné námietky sťažovateľa sa v tomto smere sústreďujú na tvrdené nedostatočné vysporiadanie sa najvyššieho súdu s argumentáciou sťažovateľa uvedenou v podanom dovolaní a na „formalizmus“ napadnutého rozhodnutia. Sťažovateľ v podanej sťažnosti zároveň zdôrazňuje, že „... nikdy nenamietal v dovolaní, že by došlo k porušeniu jeho práva a to odňatou možnosťou konať pred súdom“ (pozri k tomu bod 6, pozn.).

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

11. V kontexte sťažnostných námietok (bod 9) ústavný súd upriamuje pozornosť na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, v rámci ktorej najvyšší súd uviedol, že „... dovolaním napadnuté uznesenie nevykazuje znaky žiadneho z rozhodnutí podľa § 239 ods. 1 a 2 OSP, prípustnosť dovolania preto z uvedených ustanovení nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na uvedené dovolací súd skúmal, či je daný dôvod prípustnosti dovolania podľa ust § 237 OSP Žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ OSP

nenamietal; existencia väd tejto povahy ani nevyšla najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

S prihliadnutím na obsah dovolania sa dovolací súd osobitne zaoberaj otázkou, či v konaní odvolacieho súdu nedošlo k procesným vadám uvedeným v § 237 písm. f) OSP, že účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom...

Pri posudzovaní dovolania žalobcu podľa obsahu je zrejmé, že podstatnou je v ňom námietka, že odvolací súd nesprávne posúdil zistený skutkový stav a pri aplikácii ustanovenia § 138 ods. 1 OSP dospel k nesprávnemu záveru o nesplnení podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu.

Dovolací súd poukazuje na to, že pre vyhoviecie návrhu účastníka na oslobodenie od súdnych poplatkov je v zmysle § 138 ods. 1 OSP potrebné, aby súčasne boli splnené dve podmienky, a to že: 1/ oslobodenie je odôvodnené pomermi žiadateľa a 2/ nejde o prípad svojvoľného alebo zrejme bezúspešného uplatňovania alebo bránenia práva. Ak z týchto podmienok nie je splnená čo i len jedna, nemožno žiadosti vyhovieť. V danom prípade súd prvého stupňa nevyhovet žiadostí dovolateľa z dôvodu nesplnenia prvej podmienky, keď dospel k záveru, že pomery dovolateľa oslobodenie od súdnych poplatkov neodôvodňujú a odvolací súd dospel k zhodnému záveru. Dovolateľ v konaní nepreukázal, že nemá disponibilné prostriedky a dôkazné bremeno v tomto prípade zaťažuje žalobcu (dovolateľa). Dovolateľom uvádzané skutkové okolnosti teda v ničom nepotvrdzujú, že by procesným postupom odvolacieho súdu bola znemožnená realizácia niektorého z jeho procesných oprávnení.

Zo spisu nevyplýva, že by sa súdy v prejednávanej veci dopustili porušenia procesných oprávnení žalobcu majúcich za následok odňatie mu možnosti pred súdom konať. Z tohto dôvodu dospel dovolací súd k záveru, že v posudzovanej veci postup súdov nemal za následok znemožnenie realizácie procesných práv žalobcu v zmysle § 237 písm. f) OSP.

Procesnú nesprávnosť postupu odvolacieho súdu vyvodzuje dovolateľ aj z toho, že rozhodnutie odvolacieho súdu, ako i súdu prvého stupňa je nedostatočne odôvodnené, predčasné a arbitrárne. Dovolací súd k tejto námietke uvádza, že do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby všeobecný súd sa stotožnil s jeho právnymi názormi, návrhmi a hodnotením dôkazov...

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd postačujúco odôvodnil svoje rozhodnutie, ktorým nadviazal na uznesenie súdu prvého stupňa, ktoré ako vecne správne potvrdil. Podľa dovolacieho súdu nižšie súdy dostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia; ich zdôvodnenie ako celok spĺňa parametre zákona na odôvodnenie uznesenia (§ 157 ods. 2 OSP v spojení s § 167 ods. 2 OSP), je v nich vysvetlené, z ktorých dôkazov pri rozhodovaní vychádzali aj ako vec - zistený skutkový stav - právne posúdili. Za odňatie možnosti konať pred súdom v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv či požiadaviek žalobcu. Tým ale nemohlo dôjsť k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý súdny proces. ... Súdy nižšieho stupňa vo svojich rozhodnutiach uviedli rozhodujúci skutkový stav, zdôraznili a vysvetlili postup určenia výšky súdneho poplatku, citovali použité ustanovenia zákonov, zhodnotili majetkové pomery žalobcu a charakter nároku uplatneného žalobcom, z čoho potom vyvodili právny záver o nedôvodnosti priznania oslobodenia od súdnych poplatkov.

Vzhľadom na uvedené možno preto zhrnúť, že nakoľko prípustnosť dovolania v danom prípade nemožno vyvodit' z ust. § 239 OSP, nebola preukázaná existencia dovolateľom namietanej vady konania v zmysle ust. § 237 písm. f/ OSP a neboli zistené (ani tvrdené) iné vady uvedené v ust. § 237 OSP, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu podľa ust. § 243b ods. 5 OSP v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ OSP ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný odmietol.“.

12. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia podľa názoru ústavného súdu jasne a zrozumiteľne vyplývajú dôvody, pre ktoré najvyšší súd dovolanie sťažovateľa odmietol a prečo sťažnostné námietky sťažovateľa nie sú spôsobilé spochybnit' správnosť napadnutého rozhodnutia. Rovnako to je i v prípade tvrdenia sťažovateľa, že v dovolaní (ktoré predchádzalo vydaniu napadnutého rozhodnutia, pozn.) nikdy nenamietal odňatie možnosti konať pred súdom (bod 3). Ústavný súd totiž zo zaobstaraného dovolania sťažovateľa z 22. septembra 2014 (bod 6) považoval za preukázané, že sťažovateľ ako dovolací dôvod uvádzal práve ustanovenie § 237 písm. f) OSP, a teda jeho tvrdenie spochybňujúce túto skutočnosť rovnako neobstojí.

13. Z ústavného vymedzenia postavenia a kompetencií všeobecných súdov a ústavného súdu v Slovenskej republike (porovnaj čl. 142 ods. 1, čl. 124 a čl. 127 ods. 1 ústavy) vyplýva, že rozhodovanie o oslobodení od platenia súdnych poplatkov v rámci občiansko/obchodnoprávných vecí patrí predovšetkým do právomoci všeobecných súdov.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. V zásade preto nie je oprávnený posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani posudzovať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil.

14. Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže posudzovať rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05).

15. Ak nie sú splnené tieto predpoklady na preskúmanie rozhodnutí všeobecných súdov, ústavný súd nemôže dospieť k záveru o vecnej spojitosti medzi základnými právami alebo slobodami, ktorých porušenie sa namieta, a napádaným rozhodnutím všeobecných súdov.

V takom prípade ústavný súd považuje sťažnosti za zjavne neopodstatnené podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Zjavná neopodstatnenosť teda znamená, že už pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd nezistí žiadnu reálnu možnosť porušenia základného práva alebo základnej slobody napadnutým rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne postupmi, ktoré im predchádzali v konaní pred orgánmi verejnej moci, osobitne v konaní pred všeobecnými súdmi (IV. ÚS 43/04).

16. Po oboznámení sa s obsahom napádaného uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obdo 67/2014 z 29. septembra 2015 (bod 11) dospel ústavný súd k záveru, že zo záverov najvyššieho súdu nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

Ústavný súd rovnako nedospel k názoru, že by závery najvyššieho súdu v predmetnej veci bolo možné kvalifikovať ako arbitrárne, a tak nezlučiteľné so sťažovateľom označeným článkom ústavy a dohovoru. Samotná skutočnosť, že sťažovateľ sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným.

17. Ústavný súd v nadväznosti na sťažovateľom namietané porušenie čl. 6 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu konštatuje, že povinnosť zaplatiť súdne poplatky nemožno v princípe podriaďovať pod „spory o občianskych právach a záväzkoch“ podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako sú tieto spory interpretované Európskym súdom pre ľudské práva, preto priame uplatnenie záruk práva na spravodlivý proces, ktoré tento článok ustanovuje, tu neprichádza do úvahy.

18. Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených taktiež vyplýva, že sťažovateľova žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov bola podrobená súdnej kontrole.

Napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu podľa názoru ústavného súdu nedošlo k porušeniu sťažovateľom označených práv. Z toho vyplýva, že sťažnosť proti napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu je zjavne neopodstatnená (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

19. V neposlednom rade ústavný súd poukazuje na sťažovateľovu procesnú situáciu po vydaní napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu, ktorá mu umožňuje v ďalšom priebehu súdneho konania účinne namietat' v sťažnosti označené skutočnosti v prípade, ak by kvôli nezaplateniu súdneho poplatku došlo k zastaveniu konania, a teda aj k faktickému odmietnutiu žaloby sťažovateľa z procesných dôvodov (princíp subsidiarity). Sťažovateľ v takomto prípade (t. j. ak by súdny poplatok nezaplatil a konanie by bolo z tohto dôvodu

zastavené) bude disponovať nielen riadnym (odvolanie), ale aj mimoriadnym (dovolanie) opravným prostriedkom.

20. Ústavný súd taktiež v závere poznamenáva, že v zmysle ustanovenia § 20 ods. 2 zákona o ústavnom súde sa k návrhu na začatie konania musí pripojiť splnomocnenie na zastupovanie sťažovateľa advokátom, ak tento zákon neustanovuje inak. V splnomocnení sa musí výslovne uviesť, že sa udeľuje na zastupovanie pred ústavným súdom. Ústavný súd v zhode so svojou skoršou judikatúrou považuje za potrebné zdôrazniť, že zmyslom inštitútu splnomocnenia je, že sa udeľuje inej osobe v rozsahu vymedzenom splnomocniteľom, pričom splnomocniteľ uvedeným úkonom dáva tretím osobám najavo, v akom rozsahu ho splnomocnená osoba zastupuje.

Splnomocnenie doručené sťažovateľom spolu s ústavnou sťažnosťou vykazovalo i vadu neurčitosti, keďže v ňom nebolo vymedzené, akej veci sa (v konaní pred ústavným súdom) týka, a teda bol tu daný dôvod i na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nesplnenia zákonom predpísaných náležitostí.

21. Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalším návrhom sťažovateľa (návrhom na zrušenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu a vrátenie veci na ďalšie konanie) už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. apríla 2016